THE BOOK WAS DRENCHED

ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು

(ಸಚಿತ್ರ)

ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಈವರೆಗೆ ಕ. ಶಿ. ಸ. ಯು ಜನಜಾಗ್ರತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. '**ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು**' ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಾಕ್ಷರರಾದ ಪ್ರೌಢರಿಗೆ ಬಹಳೇ ಉಪಯುಕ್ತವಾದುದು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಈಗ ಅದರ ಎರಡನೆ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮನ್ನಿಸಬೇಕು.

ಇದರಡಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮಹತ್ವದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
೪-೪೨

ಗೌ. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ
ಕ. ಶಿ. ಸ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ದಿವಾಕರ ಕೃತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಗುವವು

	ಹರಿಭಕ್ತಿಸುಧೆ	೨-೦-೦
	ಗೀತೆಯ ಗುಟ್ಟು	೧-೦-೦
	ಉಪನಿಷತ್ ಕಥಾವಲಿ	೦-೧೨-೦
	ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ	೦-೪-೦
೫	ಉಪನಿಷತ್ ರಹಸ್ಯ	೧-೮-೦
೬	ಸೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ	೧-೦-೦
೭	ಉಪನಿಷತ್ ಪ್ರಕಾಶ ಭಾಗ ೧	೦-೧೨-೦
	,, ಭಾಗ ೨	೦-೧೨-೦

ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು

(ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ)

“ ಅರಿತರೆ ಶರಣ, ಮರೆತರೆ ಮಾನವ ”

—ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು

ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ

ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

೧೯೪೩ ಎಪ್ರೀಲ ಬೆಲೆ ೫ ಆಣೆ

ಹ. ರಾ. ಪೋಹರೆ
ಮುದ್ರಾಲಯ:
ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ
ಮುದ್ರಾಲಯ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ರಂ. ರಾ. ದಿವಾಕರ
ಗೌ. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಕರ್ನಾಟಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ
ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಶ್ರೀಬಸವೇಶನ ಕತೆಯೊಂದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಹಸುಳರಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಯುತ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರವರು ಬರೆದ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕ ವಿದೊಂದು. ಶ್ರೀಬಸವದೇವರ ಚರಿತ್ರವನ್ನು, ಲಿಂಗಾಯತರಲ್ಲದ ಅನೇಕರಾದ ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬಗೆವರೆದು ಅರಿಕೆಗೈದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ನಮ್ಮ ಖಂಡದ ಬಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಏಕಜನಾಂಗ ಭಾವಕ್ಕೆ ಶುಭಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಲಿಂಗಾಯತವೆಂಬುದು ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳದೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರ್ತವೈದಿಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವರ್ಣವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಲ್ಲದ ತತ್ವಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ವೈದಿಕರಲ್ಲನೇಕರು ಇದೊಂದು ಅವಾಂತರಮತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದುದು ಅಸಹಜವಲ್ಲ. ಈ ಮತವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವು. ಶಿವಭಕ್ತಿ-ಶಿವಾಚಾರಲಿಂಗಧಾರಣಪರವು. ಇಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವವಿವೇಚನವು ಇನ್ನುಳಿದ ವೈದಿಕ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತಗಳ ತತ್ವವಿಚಾರಸರಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಾಗಿಲ್ಲ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಬಾಂಧವರು, ನಮ್ಮ ಭಾರತಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅನೇಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಈ ಸನಾತನ ಭಾರತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಗೆಯ್ಯುವುದು ಇಷ್ಟತಮವಾದುದು. ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಶ್ರೀಯುತ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರವರು ಈ ಸಣ್ಣ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಅದಿರಲಿ!

ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಬರೆದ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೆರಡು ದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸದಿರಲಾರೆನು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತ ಧರ್ಮಾಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಹಲವು ದೋಷಗಳಿಂದ ಅಸಹ್ಯಭಾವವನ್ನು ತಾಳಿದ ಆಂಗ್ಲವಿದ್ಯಾವಂತರು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನಿಳಿಸಲು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಒಲವನ್ನು ಆಂತಿರುವರು. ಶ್ರೀಬಸವೇಶನು ಬೋಧಿಸಿದ ಲಿಂಗಾಯತಮತದ ಜಾತಿಸೂತಕ, ಜನನಸೂತಕ, ರಜಸ್ಸೂತಕ, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಸೂತಕ, ಮರಣಸೂತಕಗಳ ನಿಷೇಧವನ್ನು ಸಾರಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ, ಈಗಿನ ಸುಧಾರಕರು ಬೋಧಿಸುವ ಅವಿಚಾರಿತ ಭೋಜನಾದಿ ಸಮಾಕೀರ್ಣತೆಯಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜದಲ್ಲನೇಕರು ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಲಿರುವರು. ಶ್ರೀಯುತ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರವರ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಮೈಲಿಗೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ, ಶ್ರೀಬಸವೇಶನು ತನ್ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದನೆಂದು ಭಾಸವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದಿರುವರು. ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ, ಅದವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಒದುಗರಿಗೆ ತಪ್ಪುತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಶ್ರೀಬಸವೇಶನ ತತ್ವವೆಂದರೆ: ಆವನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಮೇಲೆಂದೂ ಕೀಳೆಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯ—ಸದಾಚಾರದ ನೀತಿಯೂ ಈಶಭಕ್ತಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನ ಮೇಲ್ಮೆಗೆ ಹೇತುವು. ಅವುಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕೀಳ್ಮೆಯು. ಭಕ್ತನಿಗೂ ಶಿವನಿಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಈ ಸಂಬಂಧವು ಹಾಲುಸಪಿಗಳಂತೆ ಅಹುದು. ಅದರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿಯೂ ಭಾವನವಾಗಿಯೂ ದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕ ಲಿಂಗಧಾರಣವಾಗತಕ್ಕುದು. ಇಂತಹ ಲಿಂಗಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲ. ಸೂತಕಗಳಿಲ್ಲ. ಉದ್ಯಮಗಳ ಹೀನೋತ್ತಮತೆಯಿಲ್ಲ. ಆವ ಕಾಯಕವನ್ನಾದರೂ ಶಿವಸಮಾಜದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕುದು. ಶುದ್ಧದೇಹದಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಶಿವಾರ್ಚನವು ನಿತ್ಯಕರಣೀಯವು. ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ತಿರುಗಿಸಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಲಿಂಗಾಯತ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ತತ್ವಗಳಾಗಿರುವ ಈ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ದೇಶಹಿತಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಸರ್ವರೂ ಆಚರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಬಸವೇಶನು ಭಾರತಜನತೆಗೆ ಆದರ್ಶಪುರುಷನಹನು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೆ ಶ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರವರು ಇದನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಇಂತಹ ಕತೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತರಿಗೂ ಶ್ರೀಬಸವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೂ ಆದರಾತಿಶಯಗಳಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಜನತೆಯು ಒಂದಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಲಲಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಮನೋಹರವಾಗುವಂತೆ ಬರೆದ ಶ್ರೀಯುತ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಬಸವೇಶನ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರು. ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮವಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಜಾತವೇದಿಗಳೆಂದು ಬರೆವುದರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಸಿದ್ಧಿದೋಷವುಂಟು. ಶ್ರೀಮಲಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಿರಾಜನು ಇದನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷಣದಂತೆ, ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಬಸವನು ಜಾತನಾಗುತ್ತಲು ಅವನ ಮಹಾನುಭಾವತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದರೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದುದನ್ನು ಅವರ ಅಭಿಧಾನವಾಗಿಯೆ ಬರೆದುದು ಸರಿದೋರದು.

ಕತೆಯು ಸರಳಶಯ್ಯೆಯಿಂದ ಬರೆದುದು. ಬಾಲಕರಿಗೆ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾದುದು.

ಪಾವಟೆ ಸಿದ್ಧರಾಮಪ್ಪ

ಪ ರಿ ವಿ ಡಿ

ಚಿತ್ರ ಸೂಚಿ

ಬಾಲ ಬಸವಣ್ಣ

ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು

೧ ಮೊದಲಿನ ಮಾತು

ಎಲ್ಲರಂತೆಯೆ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಜನರ ಉಪಕಾರದಲ್ಲಿಯೆ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆದು, ದೇವತೆಗಳ ಪದವಿಗೇರಿದ ಮಹಾಪುರುಷರು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜನರು ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವರು. ಅಂತಹರ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲೆ ಸೇರಿಸಬೇಕಾದವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಮಾಡಲಾರದಂತಹ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಗಳ ಅವತಾರ ವೆಂದು ಹೇಳುತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಜನರದೊಂದು ರೀತಿ; ಅದರಂತೆಯೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಮಹಾದೇವನ ವಾಹನವಾಗಿದ್ದ ನಂದೀಶ್ವರನ ಅವತಾರವೆಂದು ಭಾವಿ ಕರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಿಷಯಕವಾದ ಮೊದಲಿನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿರುವವು.

ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲವು; ಆಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುತಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳೂ ಗೌಡನ ಕಡೆಗೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆಡಳಿತದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯೆಲ್ಲವೂ ಗೌಡನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೆ; ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಗೌಡನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗುತಿದ್ದಿತು. ಈ ಗೌಡರ ಹೆಸರುಗಳ ಮುಂದೆ "ಅರಸ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, "ರಾಮರಸ, ಸಿದ್ಧ-ರಸ, ಗಂಗರಸ" ಎಂದು ಕರೆಯುತಿದ್ದುದು, ಆ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ "ಬಾಗೇವಾಡಿ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ತಾಲೂಕಿನ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಾಮವಿಲ್ಲವೆ? ಅದನ್ನು "ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿ" ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತಿರುವುದುಂಟು. ಅದು ಶ್ರೀ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹುಟ್ಟಿದೂರು; ಎಂತಲೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಬಾಗೇವಾಡಿಯು ವಿಜಾಪುರದಿಂದ ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮೈಲುಗಳ ಮೇಲಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಊರು ಬಾಗೇವಾಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದಿತು.

---

೨ ಹುಟ್ಟಿದುದು

ಮಾದರಸನು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಗೌಡನು. "ಮಂಡಿಗೆ" ಎಂದು ಈತನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಇವನು ಶಿವೋಪಾಸಕನಾದ ಆರಾಧ್ಯಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಸತ್ಯವಂತನೂ ಸುಶೀಲನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಕುಲಾಚಾರಗಳನ್ನು, ಮಾದರಸನು ಎಂದೂ ಮರೆತು ನಡೆಯನು. ಗ್ರಾಮದ ಜನರಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತಹ ತನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ, ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು.

ಮಾದರಸನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು "ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ." ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಗಂಡನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲೆಯಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಕೋಪದಿಂದ ಮುಖ ಮುದುರಿಸಿದ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕಂಡರಿಯರು. ಆಕೆಯ ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡುತ್ತಲಿರುವರು.

ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯರ ಸಂಸಾರ ಸೌಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದುಃಖವೊಂದು ಮಾತ್ರ ಹಗಲಿರುಳೂ ಆ ಗಂಡ

ಹೆಂಡಿರ ಎದೆಯನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕುಲಪುರೋಹಿತರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯು ನಂದೀಶ್ವರನ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಳು. ಪ್ರತಿ ಸೋಮವಾರವೂ ನಿರಾಹಾರದಿಂದಿದ್ದು, ಬಹಳ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಪೂಜೆ-ಜಪಗಳೊಂದಿಗೆ, ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆ ನಡೆಯಿತು. ನಂದೀಶ್ವರನು ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದನೇನೋ! ಆಕೆ ಬಸಿರೆಯಾದಳು. ಪತಿಪತ್ನಿಯರಿಗಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಅಳತೆಯಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು; ಅವರಿಗೆ ಮುಗಿಲು ಮೂರೇ ಬೆರಳು ಉಳಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನುಳಿದವರಂತೆ ತಾವೂ ಮಗುವಿಗೆ ಮುದ್ದಿಡುವ ದಿನವನ್ನು ಕಾಣುವೆವೆಂದು ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದರು.

ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ, ಶುಭಯೋಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒದಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ, ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯು ಗಂಡುಕೂಸನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಆದರೆ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ನಡೆಯಿತು; ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ, ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಅಳಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ತುಂಬ ಗಾಬರಿಗೊಂಡರು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದವರಾದರು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳು ಬಾಗೇವಾಡಿಗೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿಯು ಮಾದರಸನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳು ಸಂಗಮ ನಾಥನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶೈವಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರೆಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಮಾದರಸನು ಓಡಿಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ತಿಳುಹಿದನು. ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಮನೆಯ ವರೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳು ಮಾದರಸನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು.

ಜ್ಯೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತವೇದರು ತುಂಬ ಗಟ್ಟಿಗರು. ಆವರು ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಗುಣಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಮಗುವಿನ ಅಂಗಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರು. "ಈತನು ಮುಂದೆ ಬಲು ದೊಡ್ಡವನಾಗುವನು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಕಿ ಸಲಹಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸಂಗಮನಾಥನ ಪ್ರಸಾ ದದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕೂಸಿನ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಬಳಿಯುವಂತೆ ತಿಳುಹಿದರು. ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯು ಮಾಡಲು, ಕೂಸು ಪಳ್ಳನೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕಿತು.

ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯರು ಮಗುವಿನ ನಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಆನಂದದ ಕಡಲಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿದರು. ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳು ಮಗುವಿಗೆ ಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು '**ಬಸವ**' ಎಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ, ಮಾದರಸನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅಂದು ಬಾಗೇವಾಡಿಯ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಕ್ಕರೆಯ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು.

---

೩ ಹುಡುಗತನ

ಬಸವಣ್ಣನ ಎಳೆತನವೆಲ್ಲವೂ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮನವನ್ನು ತಣಿಸುವ ಕೂಸಿನಾಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಅಯ್ದು ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಸವಣ್ಣನ ಬಾಲಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು; ಅದೆಂತಹ ಚೆಲುವಾದ ಮುಖವು! ಅದೆಂತಹ ಮಧುರವಾದ ಧ್ವನಿಯು! ಅದೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮಾತುಗಳು! ಆತನು ಮಣ್ಣು ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಅದರ ಮುಂದೆ ಆಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ತನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸು

ವನು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಕಲಿಸಿದ ಶಿವಸ್ತೋತ್ರದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಂಜುಲವಾದ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡುವನು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯರನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುತಿದ್ದಿತು. ಅವರಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕೆನಿಸದು; ಅದೆಷ್ಟು ಮುತ್ತುಗಳನ್ನಿಟ್ಟರೂ ಸಾಕೆನಿಸದು.

ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹದು ಬಸವಣ್ಣನ ಬುದ್ಧಿ. ಬರೆಯುವುದನ್ನೂ ಓದುವುದನ್ನೂ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂಟೇ ಎಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಸವಣ್ಣನ ಮನದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕಂಡು, "ನಾ ನಾ" ಎನ್ನುವ ಪಂಡಿತರೂ ಬೆರಗುಗೊಂಡು ಬೆರಳನ್ನು ಕಚ್ಚುತಿದ್ದರು.

ಓರಗೆಯ ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಜಗಳವಾಡಿದುದನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣರು. ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರದೂ ಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಬಲು ವಿಶ್ವಾಸ; ಯಾವಾಗಲೂ ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದಾಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣನ ನೆರೆಮನೆಯ ಹುಡುಗ, ಕೃಷ್ಣನಂತೂ ಆತನನ್ನು ಎಂದೂ ಅಗಲಿ ಇರುತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದುದಿನ ಬಸವಣ್ಣನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಬಾವಿಗೆ ಹೋದ. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೂ ಇದ್ದ. ಈಜುವುದ

ರಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕುವವರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಈಜು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರದು. ಇಬ್ಬರೂ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಳಿದು, ಈಜಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಈಜುಬಾರದ ನಾಲ್ಕಾರು ಹುಡುಗರು ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೋಡುತಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣನು ನಗೆಯಾಟವಾಡುತ್ತ, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೀರೊಳಗೆ ತಬ್ಬಲು ಅವನು ಮುಳುಗಿಬಿಟ್ಟನು; ಆದರೆ ಮುಳುಗಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಮರಳಿ ಮೇಲಕ್ಕೇಳಲೆ ಇಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣನು ಗಾಬರಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಅಯ್ಯೋ! ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿದೆ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ." ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡ.

ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಗಾಡುತ್ತ ಓಡಿಹೋದರು. ಕೃಷ್ಣನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದರು. ಇತ್ತ ಬಸವಣ್ಣನು ಹುಡುಗರೆಲ್ಲರೂ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು, ತಾನೂ ನೀರೊಳಕ್ಕೆ ಮುಳುಗಿದ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದ. ದಂಡೆಗೆ ತಂದು ಉಪಚರಿಸಿದ. ಬಳಿಕ ವಿನೋದ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆತನನ್ನು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ತಾನು ಮುಖ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತ.

ಐದಾರು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಕೃಷ್ಣನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಅಳುತ್ತ ಕರೆಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ

ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಊರೊಳಗಿನ ಬೇರೆ ಜನರು ಬಂದು ನೆರೆದರು. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಳಿಯುವ ಧೈರ್ಯವು ಯಾರಿಗೂ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. "ಭೂತದ ಬಾವಿ" ಎಂದು ಆ ಬಾವಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರುತಿದ್ದರು. ಆ ಬಾವಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಕೃಷ್ಣನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಂತೂ "ನಿನ್ನದೇ ಎಲ್ಲವೂ ತುಂಟಾಟ" ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಬೈದು ಬೈದು ಅಳತೊಡಗಿದರು.

ಬಸವಣ್ಣನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿದ. ಒಳಗೊಳಗೆಯೇ ನಕ್ಕು-ಬಿಟ್ಟ. ಆ ಮೇಲೆ "ಕೃಷ್ಣಾ! ಕೃಷ್ಣಾ! ಬಂದುಬಿಡಪ್ಪಾ!" ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತ ಕೃಷ್ಣನು ಬಾವಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನೇರಿ, ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತ. ನೆರೆದವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವರು ಮಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡರು. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಬೈದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟರು. ನೆರದವರೆಲ್ಲರೂ "ಬಸವಣ್ಣನಂತಹ ಈಜುಗಾರನು ಜೊತೆಗಿದ ಮೇಲೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಭಯವೆಲ್ಲಿಯದು ?" ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದರು.

---

೪ ಮುಂಜಿಯೆಂದು ಮನೆಬಿಟ್ಟ

ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯರು ಬಸವಣ್ಣನ ಉಪನಯನದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಈ ಮಾತು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯ ಸಾರವತ್ತಾದ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾಗಿ, ಬರೀ-ಹುರುಳಿಲ್ಲದ-ಆಚಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆಯೆಂದು, ಅವನ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಗೆ ಆಗಾಗ ಎನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾರಿಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು, ಬಸವಣ್ಣನು ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಚಿಸುತಿದ್ದನು. "ಕುರುಡ ನಂಬುಗೆಯ ಜನರು, ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಆಚಾರಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ, ಕುರಿಗಳಂತೆ ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವರಲ್ಲ!" ಎಂದು ಅವನು ಕ್ಷಣ-ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ವ್ಯಥೆಪಡುತಿದ್ದನು.

ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ, ಈ ಉಪನಯನದ ವೇಷಗಾರಿಕೆಯು ಬೇಡವಾಯಿತು. ಇದಕಾಗಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೊಡನೆ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಾದಿಸತೊಡಗಿದನು. "ಕುಲಾಚಾರವನ್ನು ಮೀರುವುದು ಮಹಾಪಾಪ!" ಎಂದವರು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಹೇಳಿ

ದನು: "ಕಳವು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪ, ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯು ವುದು ಪಾಪ, ಮುನಿಸುಗೊಳ್ಳುವುದು ಪಾಪ! ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಹೊಗಳಿದರೆ ಪಾಪ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ತೆಗಳಿದರೆ ಪಾಪ! ಇದನ್ನರಿತುಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ, ಯಾವ ಪಾಪಗಳು ಏನು ಮಾಡುವವು? ದೇವರು ಮೆಚ್ಚುವ ಮಾರ್ಗವು ಇದೇ!"

ಬಸವಣ್ಣನ ಸಂಪ್ರದಾಯಭಂಗದ ನಡೆವಳಿಕೆಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡರು. ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟರು. ಎಂದೂ ಹೊಂದದಷ್ಟು ಕೋಪ-ಕಳವಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. "ನೀನು ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು" ಎಂದು ಬಲವಂತಪಡಿಸಿದರು. ಆ ದಿನದ ಇರುಳಿನ ಲ್ಲಿಯೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಮನೆಯಿಂದ ಮಾಯವಾದನು. ಮಗನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮಾದರಸ ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆ ಯರಿಗೆ ಅತಿಶಯ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು; ಆದರೂ "ಕುಲ-ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವ ಮಗನನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಾದರೂ ಮಾಡುವದೇನು?" ಎಂಬ ವಿಚಾರ ದಿಂದ, ತಮ್ಮ ಕರುಳನ್ನು ಕಲ್ಲನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

---

೫ ಸಂಗಮನಾಥನ ಸಹವಾಸ

ಬಸವಣ್ಣನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದು ತುಂಟಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ; ನಿಜವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಗಳಿಸ ಲಿಕ್ಕೆ; ತಾನು ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ಇನ್ನುಳಿದ ಜನರಿಗೂ ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಮಲಾಪಹಾರಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳವು ವಿಜಾಪುರಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವು “ ಕೂಡಲ ” ಎಂದು; ಆದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಾಯಲ್ಲಿ, ಈ ಸ್ಥಳವು “ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ” ಎಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವು, ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ.

ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೆ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳು, ಕೂಡಲದ ಸಂಗಮನಾಥನ ಉಪಾಸಕರು. ಹೊಸ ವಿಚಾರದವರು. ಹಳೆಯದರಲ್ಲಿಯ ಹುಳುಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ವರು. ಕುರುಡ ನಂಬಿಗೆಯ ಜನರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಗೆ ತಿರುಗಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು, ಹಗಲಿರುಳೂ ಯೋಚಿಸುವವರು. ಆ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮವು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿಯೆ ಇದ್ದಿತು.

ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೂಡಲಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಜಾತವೇದಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು. ವ್ಯವಹಾರ, ಪರಮಾರ್ಥಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಾಂಗತನಾಗುವಂತಹ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯ ಬೇಕೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನ ಬಯಕೆ. ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳು ದೊರೆತು ಅವನ ಬಯಕೆ ನೆರವೇರಿತು.

"ಬಸವಣ್ಣಾ! ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಮನುಷ್ಯ ಯತ್ನದೊಂದಿಗೆ ದೇವರ ಒಲುಮೆಯೂ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕು" ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದ ಮಾತು, ಬಸವಣ್ಣನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿತು. ಆತನು ಸಂಗಮನಾಥನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದನು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದಷ್ಟು ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನೆ ಸಂಗಮನ ಭಜನ ಪೂಜನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತೋರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಬಸವಣ್ಣನು ಸಂಗಮನಾಥನನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಸಲ, ತಾಯಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತಾನು ಮಗನಾಗುವನು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ, ತಾನು ತಾಯಿಯಾಗಿ ಸಂಗಮನಾಥನನ್ನು ಮಗನೆಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಮತ್ತೆ ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಎಂದೂ ಅಗಲದೆ

ಗೆಳೆಯರೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಎಷ್ಟೋಬಾರಿ ಸಂಗಮ ನಾಥನು ಗಂಡನೆಂದೂ ತಾನು ಹೆಂಡತಿಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತಿ ಯೋಗವನ್ನು ಕಂಡು ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳಿಗಾದ ಆನಂದವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮನಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನು ಈತನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥ ನಿರುವನೆಂದು ಅವರು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟರು.

---

೬ ಬಲದೇವ ಮಂತ್ರಿ

ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣವು ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಲು ಹೆಸರಾದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಉಕ್ಕೇರಿಸುವ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜ ವಂಶದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯುವರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೆ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಶಾಖೆ ಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎರಡನೆಯ ತೈಲಪನು ಹೇಡಿಯಾದುದ ರಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದನು. ಆಗ ಅವನ ಮಾಂಡಲಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕಲಚೂರಿ ವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ತಾನೇ ರಾಜನಾಗಿ ಆಳಲು ತೊಡಗಿದನು.

ಬಿಜ್ಜಳನ ಮಂತ್ರಿಯು ಬಲದೇವನೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆರಾಧ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಈತನು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಸೋದರಮಾವನಾಗಬೇಕು. ಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಬಲದೇವನದು ಬಲು ಪ್ರೀತಿ. ಸೋದರಳಿಯನ ಸದ್ಗುಣಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ನೋಡಿಯೂ ಆತನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಬಲದೇವನಿಗೆ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯೊಬ್ಬಳೆ ಮಗಳು. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮದುವೆಗಾದ ಮಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ವರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಮನೆ ಅಳಿಯತನಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆ ಮುದುಕನ ಮನದ ಹಂಬಲ; ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರಾರೂ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬಲದೇವನು ತನ್ನ ಮಗಳ ಸುಖಜೀವನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಬಸವಣ್ಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿ ನಡೆದುದನ್ನೂ ಮನದ ಮುಂದೆ ತಾರದೆ ಹೋದನು. ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಓಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆಯಾಳುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

---

೭ ಮದುವೆಯಾಯಿತು

ಬಲದೇವನ ಓಲೆಯನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನು ನೋಡಿದನು. ಸಂಗಮನಾಥನನ್ನೂ ಗುರುಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲದವನಾದನು. ಆಗ ಜಾತವೇದ ಮುನಿಗಳು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.

"ಬಸವಣ್ಣಾ! ಜ್ಞಾಣನಾದವನು ತಾನೊಬ್ಬನೆ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸುತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನವರನ್ನೂ ತನ್ನ ಜೊತೆಯವರನ್ನೂ ಉದ್ಧಾರದ ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿದೆಯೆಂದು ಆತನು ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜನರಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗುವುದೆ ಲೇಸು. ಸಂಗಮನಾಥನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳವು. ನೀನು ಬಲದೇವನ ಬಿನ್ನಹದಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಬಿಡು. ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸು."

ಗುರುಗಳ ಮಾತಿನ ತಿರುಳನ್ನರಿತ ಬಸವಣ್ಣನು ಯಾವ ಮರುಮಾತನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕುದುರೆ-

ಯಾಳುಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದನು. ಬಲದೇವನು ಬಹಳ ಆನಂದದಿಂದ ಅಳಿಯನನ್ನು ಬರ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯರ ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭವು ವೈಭವ ದಿಂದ ಜರುಗಿತು. ಬಲದೇವನಿಗಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಅಳ ತೆಯೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

---

೮ ಕರಣಿಕನಾದ

ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪರಿಶ್ರಮದ ಫಲದಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಬಾರದೆಂಬುದು ಬಸವಣ್ಣನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ. ಬಲದೇವನ ಮನೆ ಅಳಿಯನಾಗಿದ್ದರೆ ಆತನು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಸುಖದಿಂದ ಇರಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಅದು ಬೇಡವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಸಂಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ದುಡಿದು ತರಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ. ತನ್ನ ಶೀಲಕ್ಕೊಪ್ಪುವಂತಹ ಕೆಲಸ ವೊಂದನ್ನು ಹುಡುಕಲು ತೊಡಗಿದ.

ಒಂದು ದಿನ ಅರಮನೆಯ ಆಯವ್ಯಯದ ಲೆಕ್ಕ ದಲ್ಲಿ ಅದೇನೊ ತಪ್ಪುವುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಬರೆಯುವ

ಕರಣಿಕರೆಲ್ಲರೂ ತಲೆಗೆ ತಲೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಅದರ ನೆಲೆ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸ ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನು ಅಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಕರಣಿಕರೆಲ್ಲರ ಮಿಡುಕಾಟವನ್ನು ನೋಡಿದ. "ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೀರಾ? ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ನುಡಿದ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕರಣಿಕರೆಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. "ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅನುಭವವಿದ್ದವರು ನಾವು; ಅದೆಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಪೇಚಾಡುತಿದ್ದೇವೆ. ಇವನೇನು ನೋಡುತ್ತಾನೋ" ಎಂದು ಅಣಕದ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಬಸವಣ್ಣನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಲೆಕ್ಕದ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಾದ ತಪ್ಪನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಬಸವಣ್ಣನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿಯ ಚುರುಕುತನವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಈ ವರ್ತಮಾನವು ದೊರೆಯಾದ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತನು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ಕರಣಿಕರ ಮೇಲಿನ ಹಿರಿಯ ಕರಣಿಕನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆತನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

---

೯ ನಂಬುಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಬಸವಣ್ಣನ ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿಯು ಅಸಮಾನವಾದುದು. ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಚಿಂತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಸಂಸಾರ ಸೌಖ್ಯದ ಆಶೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರದ ಹಂಬಲು; ಎಂತಲೆ ಅನೇಕ ಜನ ಸಾಧುಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸುವನು. ಅವರಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಸದ್ಧರ್ಮಸದಾಚರಣೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಉಪದೇಶ ಕೊಡಿಸುವನು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಷ್ಟಗಳೊದಗಿದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಾರನು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ವರ್ತಮಾನವು, ದಿನಕ್ಕೊಂದೊಂದು ಚೆಂದದಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಲು ತೊಡಗಿತು. ಇದರಿಂದ ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನಿಗೂ ತುಂಬ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸಿತು.

ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಕೀರ್ತಿಯು ಇನ್ನುಳಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಎದೆಗೆ ಮುಳ್ಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅವರು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿನಿಂದ ದೊರೆಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು:—

"ದೊರೆಗಳು ಎಂತವನನ್ನೊ ತಂದು ಹಿರಿಯ ಕರಣಿಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವನು ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಆಶೆಯಿಂದ ಬೊಕ್ಕಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಬರಿಯದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತಲಿದ್ದಾನೆ. ದೊರೆಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆ! ಸಾಧುಸಂತರ ಸೋಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೋಮಾರಿ ಜನರು ದಿನ ದಿನವೂ ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬರುತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೊರೆಗಳ ಅನ್ನನೀರುಗಳಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿಕೊನರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಬಸವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಗತಿಯು ಏನಾಗಬೇಕು ?"

ಬಿಜ್ಜಳನು ಕರಕಣಿಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಕೂಡಲೆ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿದ. ಎಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕದ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ. ತನಗೆ ದೂರನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕರಣಿಕರಿಂದಲೆ ಲೆಕ್ಕದ ಎಲ್ಲ ಅಂಕಿಗಳನ್ನೂ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿಸಿದ. ಕಾಸು ಕಾಸಿನ ಲೆಕ್ಕವೂ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಕರಣಿಕರು ತಮ್ಮ ಒಣಗಿಹೋದ ಮುಖಗಳನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆಹಾಕಿದರು. ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೂ ತಪ್ಪು ತೆಗೆಯಲು ಬಾರದಂತೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಲೆಕ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟ ಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ನಂಬುಗೆಯನಿಟ್ಟ. ಅವನ ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ.

ಮಂತ್ರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು

೧೦ ಮಂತ್ರಿಯಾದ

ಬಸವಣ್ಣ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯರ ಬಾಳುವೆಯು ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾಗುವಂತೆ ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬಲ-ದೇವನು ಕಾಲವಶನಾದನು. ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದವನು, ಆತನ ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟಿರಬೇಡ! ಅಳಿಯನಾದ ಬಸವಣ್ಣನ ಹೊರತು ಆತನ ಆಸ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಮಾವನ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಲೋಲಾಡಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೇನು! ಅದೆಲ್ಲವೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದುಡಿತದ ಫಲವಲ್ಲವೆ! ಬಸವಣ್ಣನು ಬಲದೇವನದೊಂದು ಕುರುಡಕವಡೆಯನ್ನೂ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ.

ಬಲದೇವನ ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಯೊಬ್ಬನು ಬೇಕಾದನಲ್ಲವೆ! ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರನ್ನು ಆರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಮಂತ್ರಿಪದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನೆ ತಕ್ಕವನೆಂದು ಆಗಾಗ ಆತನ ಮನಸು ಹೇಳುತಿದ್ದಿತು.

ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಹಳೆಯ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತಿರುವಾಗ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬರೆಹವು ಒಂದು ದೊರೆಯಿತು. ಆ ಬರೆಹದಲ್ಲಿಯ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದು ವುದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಭಾಷೆ ಅನೇಕ ಲಿಪಿಗಳ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳ ಬಸವಣ್ಣನು ಗಡ-ಗಡನೆ ಅದನ್ನು ಒದಿಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಬರೆಹವು ಮೊದ ಲಿನ ದೊರೆಗಳಾದ ಚಾಲುಕ್ಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದು. ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನದವರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯವು ಈ ಬರೆಹದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಬಸವಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ವಿಶ್ವಾಸವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಮಂತ್ರಿಪದಕ್ಕೆ ಆತನನ್ನೇ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ತಮ್ಮವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಅನೇಕರು. ಆದುದ ರಿಂದಲೇ ಬಿಜ್ಜಳನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಸಿದ್ಧರಸನು, ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಕೋರಿದನು. ತನ್ನ ಮನದಾಶೆಯನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಿ, ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಬಸವಣ್ಣನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಜಂಗುಳಿಯೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ಬಳಗವೇ ಆಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಸಿದ್ಧರಸನೇನು ಬಲ್ಲನು?

೧೧ ರಾಜಕಾರಣ

ತಾನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮನದೆದುರಿಗೆ ತಂದು, ಬಸವಣ್ಣನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ. ಆತನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಡಳಿತದಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಸಮಾಧಾನಗಳು ನೆಲಿಸಲು ತೊಡಗಿದುವು. ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯುಂಟಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ರಥವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಜನರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಹಗೆಗಳು ರಾಜ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗದಂತೆ ಗಡಿಯ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಭಾರವಾಗದಂತೆಯೂ ಆಡಳಿತದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಾಲುವಂತೆಯೂ ತೆರಿಗೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದನು. ಕೆರೆ ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಒಕ್ಕಲುತನವು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ದುರ್ಜನರಿಂದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟೆಕಾವಲಿಗರನ್ನು ಇರಿಸಿದನು. ವ್ಯಾಪಾರವು

ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಾಗುವಂತೆ, ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿಸಿ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ದಾರಿಗುಂಟ ಮರಗಳು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆರೆಬಾವಿಗಳು, ಅನ್ನಸತ್ರಗಳು. ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯಾವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಬೇಕೊ ಅವುಗಳನೆಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರಬುದ್ಧಿಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದನು.

ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಏಳಿಗೆಯು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಗಾಗ ಬಂದು, ಬಿಜ್ಜಳನೆದುರು ಏನೇನಾದರೂ ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವು ಹೊರಬಿದ್ದು, ಚಾಡಿಗಾರರು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾಗುತಿದ್ದಿತು. ಸ್ವಾರ್ಥವೊಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಸತ್ಯದ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ ?

---

೧೨ ಶರಣರ ನೆರವಿ

ಬಸವಣ್ಣನ ಮಂತ್ರಿತ್ವದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖಸಮಾಧಾನಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡವು. ಜನರೆ

ಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಎಂತ ಹದೂ ಹೆದರಿಕೆ-ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾದುದೆಂದರೆ, ಸಮಾಜದ ಹೃದಯವನ್ನು ತಿದ್ದುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡುಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವದ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಮಂತ್ರಿಪದದ ಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ವಾತಾವ ರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಜನರೆಲ್ಲರ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿತೋರಿಸಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ದಯೆಯಿಂದ ತಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹೊಸ ದಾರಿಯ ಗುರುತನ್ನು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊ ಡಲು ತೊಡಗಿದನು.

ಬಸವಣ್ಣನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಯರಿಬ್ಬರೂ ಅನುಕೂಲೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಸವಣ್ಣನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣನೂ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನಿಂತ. ಬಸವಣ್ಣನ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಬನ ವಸೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬಂದ. ಉಡುತಡಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಬಂದಳು. ಸೊನ್ನಲಾಪುರದಿಂದ

ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ ಬಂದ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಡಿವಳ ಮಾಚಯ್ಯ, ಹಡಪದ ಅಣ್ಣಪ್ಪ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಡೋಹರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರೂ ಬಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಹಳೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೇಸತ್ತವರು. ಜನರನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸದಾಚಾರದ ದಾರಿಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುವವರು. ಬಸವಣ್ಣನು ಹದಮಾಡಿಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಪುರುಷರೂ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಸವಣ್ಣನ ಮುಂದಾಳುತನವನ್ನೊಪ್ಪಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು.

---

೧೩ ಬಸವಣ್ಣನ ಉಪದೇಶ

"ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತಿರುವ ಹಿಂಸೆಯು ನಿಂತು ಹೋಗಬೇಕು. ಕೃತ್ರಿಮ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಗಳ ಗೊಂದಲವು ಅಡಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚಾರಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯವಾಗಿರಬೇಕು.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಗಳ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಕೊಡಬೇಕು." ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನೂ ಆತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಎಣಿಕೆಹಾಕಿದರು. ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳ ಪಾಲನೆಯು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು.

ಬಸವಣ್ಣನು ಜನರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವೇನಂದರೆ:- ಒಬ್ಬನೇ ದೇವರು; ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬುಗೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ದೇವನ ಭಕ್ತರೇ ಜಂಗಮರು; ಅವರ ಸೇವೆಗಾಗಿಯೆ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯುತಿರಬೇಕು. (ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಬಾರದು. ಜನಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಜನುಮ ಸವೆಯಿಸಬೇಕು.) ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಬದುಕಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾಯಕ (ಉದ್ಯೋಗ) ವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವ ಕಾಯಕವನ್ನೂ ಕೀಳೆಂದು ಗಣಿಸಲಾಗದು. ದೇವರ ಚಿಹ್ನವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಧರಿಸಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು. ಸದಾಚಾರಿಗಳು ಯಾರಿದ್ದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಲದವರು.

ದುರಾಚಾರಿಗಳು ಯಾವ ಜಾತಿ ಪಂಥದವರಾದರೂ ಹೊಲೆಯರು. ದೇವಭಕ್ತನು ಷಟ್‌ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ”

ಈ ಉಪದೇಶವು ಬಹು ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಸ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿತು. ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಈ ಉಪದೇಶವು ಜನರನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುತೊಡಗಿತು.

---

೧೪ ಉದಾರ ಬಸವಣ್ಣ

“ದಯೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ” ಎಂಬುದು ಬಸವಣ್ಣನ ಉಪದೇಶದ ಮೂಲಮಂತ್ರ. ದಾನವೀಯದ ಧನಿಕರನ್ನು ಇವನು ತುಂಬ ಬೀಳುಗಳೆ ದಿರುವನು. “ಕಾಗೆ ಒಂದಗಳ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೆ ತನ್ನ ಬಳಗವನೆಲ್ಲವನು? ಕೋಳಿ ಒಂದು ಗುಟುಕ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೆ ತನ್ನ ಕುಲವನೆಲ್ಲವನು” ಎಂಬ ಅವನ ಮಾತು ಏನು ಹೇಳುವುದು? ಶಿವಭಕ್ತನಾದವನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ತಿಂದು ತೇಗಿಕೊಂಡಿರದೆ, ಜನಸಮಾಜವೆಲ್ಲದರ ಹಿತವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು—ಎಂದೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ತಮಗಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯುಂಟಾದರೆ, ಕಳವು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನಸ್ಥಿತಿಯವರಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಈ ಕಳವು ಸುಲಿಗೆಗಳು ಏತಕ್ಕೆ ಬರುವವು? ಈ ಮಾತನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನು ತನ್ನ ಅನೇಕ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನೊಬ್ಬನು ಬಸವಣ್ಣನ ಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯ ಮೈ-ಮೇಲಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯು ಎಚ್ಚತ್ತು, ಬಸವಣ್ಣನನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನು, “ಬಂದವನು ಕಳ್ಳನಲ್ಲ; ಸಂಗಮನಾಥನೆ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳ್ಳನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ನೀಲಲೋಚನೆಯು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಕಳ್ಳನ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಬಂದಿದ್ದ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೆನಿಸಿತು. ಬಸವಣ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಅವನು ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೋರಿದನು. ಕಳವು ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಸವಣ್ಣನ ಭಕ್ತನಾದನು.

ಇದ್ದೊಂದು ಸಲ ಬಸವಣ್ಣನ ಆಕಳ ಹಿಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಮೇಯಲು ಹೋದಾಗ, ತುಂಟರು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಗೋಪಾಲಕರು ಓಡಿಬಂದು, ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನು:– "ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೇ? ಒಳ್ಳೆ ಯದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆಕಳ ಕರುಗಳೆಲ್ಲ ಮನೆಯ ಲ್ಲಿಯೆ ಇವೆಯಲ್ಲವೇ! ತಾಯಿಗಳನ್ನಗಲಿ ಅವು ಕಳವಳ ಗೊಳ್ಳುತಿರಬಹುದು. ಕರುಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬನ್ನಿರಿ." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಗೋಪಾಲಕರು ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತಿನಂತೆಯೆ ಕರುಗಳ ನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತುಂಟರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ದರು. ಬಸವಣ್ಣನ ಈ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತುಂಟರು ಬೆರಗಾದರು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಬಸವ ಣ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಎಲ್ಲ ಆಕಳುಗಳನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿದರು.

---

೧೫ ಸಂಗಮನಾಥನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ

ಬಸವಣ್ಣನ ಸದಾಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಸದುಪ ದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜನರು ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ಆತನ

ಮತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವೈಶ್ಯರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಶೂದ್ರರು ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜನರೂ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು. ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಮುಂದುವರಿದು ಬಂದು, ಬಸವಣ್ಣನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳುತಿದ್ದರು; ಬುದ್ಧಿಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತಿದ್ದರು.

ಹಳೆಯದನ್ನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಶರಣರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸರಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ದೂರಲು ತೊಡಗಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹರಳಯ್ಯನೆಂಬ ಮೊಚ್ಚೆಗಾರನ ಮಗನೊಡನೆ, ಮಧುವರಸನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗಳ ಮದುವೆಯಾದುದಂತೂ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹಾಕಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮ್ಮತಿಯಿದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಚೀನ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಿಜ್ಜಳನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ, ಧರ್ಮಹಾನಿಯಾಗುತಿರುವುದೆಂದು ದೂರಿಕೊಂಡರು. ಬಿಜ್ಜಳನೂ ಪರಂಪರಾಪ್ರಿಯನು. ಮೊಚ್ಚೆಗಾರ–ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಂಟುತನವು ಅವನಿಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹರಳಯ್ಯನಿಗೂ ಮಧುವರಸನಿಗೂ

ಕಠಿನವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು; ಅಲ್ಲದೆ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಹೊಸ ಮತದ ಪ್ರಚಾರವನೆಲ್ಲ ತಪ್ಪೆಂದು ಭಾವಿಸಲು ತೊಡಗಿದನು. ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರವೆ ತನ್ನ ಕರ್ತ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದ ಬಸವಣ್ಣನು: "ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿದು ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ! ದೇವರು ದೊರೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ!" ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು; ಮಂತ್ರಿಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮನಾಥನಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು. ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು ಇನ್ನುಳಿದ ಶರಣಸಮೂಹದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿವೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬಸವಣ್ಣನು ಸಮಾಜದ ಸೇವೆಯೆ ಉಮಾಪತಿಯ ಸೇವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು; ಅದರಲ್ಲಿಯೆ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಸವೆಯಿಸಿದನು; ಕೊನೆಗೆ ಸಂಗಮನಾಥನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಒಂದಾದನು.

೧೬ ಉಪಕಾರದ ನೆನಹು

ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿರಿಯ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ

ವಿದ್ಯಾದಾನವೂ ಅನ್ನದಾನವೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಟುಮಾಡಿದನು. ಮುಸುರೆ ಬಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಾರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ಅನುಭವ ರಸಾಯನವನ್ನು ಹೊರಹೊರಡಿಸಿದನು. ಜಾತಿಯ ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಹಾಕಿ "ಜಾತಿಯೊಂದೇ ಮಾನವ ಜಾತಿ" ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಹೆಣಗಿದನು.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ದಾನವು ಬಲು ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಬಸವಣ್ಣನೂ ಇನ್ನುಳಿದ ಶಿವಶರಣರೂ ನಮ್ಮ ತಾಯಿನುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಅಂದಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವಿದ್ದಂತೆ, ಬಸವಣ್ಣನ ಭಾಷೆಯ ಮಾರ್ಗವೂ ಹೊಸಬಗೆಯದು. ಅವನ ವಚನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಶೈಲಿಯು, ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದಾರಿಗೆ ಬೆಳಕಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡತಾಯಿ ಬಸವಣ್ಣನಂತಹ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಪಡೆಯಲಿ! ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಲಿದ್ದ ನಮಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ತೋರಿಸಲಿ!

---

೧೭ ಬಸವಣ್ಣನ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳು

೧ ದೇವಲೋಕ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವೆಂಬುದು ಬೇರಿಲ್ಲ ಕಾಣಿರೋ! ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದೆ ದೇವಲೋಕ, ಮಿಥ್ಯವ ನುಡಿವುದೆ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ! ಆಚಾರವೇ ಸ್ವರ್ಗ, ಅನಾಚಾರವೆ ನರಕ !

೨ ಪುಣ್ಯಪಾಪಂಗಳಿವು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವು ಕಂಡಿರಯ್ಯಾ ! ಅಯ್ಯ ಎಂದಡೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಎಲವೊ ಎಂದಡೆ ನರಕ !

೩ ಮೃದುವಚನವೆ ಸಕಲ ಜಪಂಗಳಯ್ಯಾ ! ಮೃದುವಚನವೆ ಸಕಲ ತಪಂಗಳಯ್ಯಾ !

೪ ದಯವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವಾವುದಯ್ಯಾ ! ದಯೆ ಬೇಕು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರಲಿ ! ದಯೆಯೆ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ !

೫ ತನುವಿನ ಕೋಪ ತನ್ನ ಹಿರಿಯತನದ ಕೇಡು ! ಮನದ ಕೋಪ ತನ್ನ ಅರುಹಿನ ಕೇಡು !

೬ ನುಡಿದು ಹುಸಿವ, ನಡೆದು ತಪ್ಪುವ, ಪ್ರಪಂಚಿಯನೊಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ !

೭ ಕಳಬೇಡ, ಕೊಲಬೇಡ, ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲು ಬೇಡ, ಮುನಿಯ ಬೇಡ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಡಬೇಡ! ತನ್ನ ಬಣ್ಣಿಸಬೇಡ, ಇದಿರ ಹಳಿಯಲು ಬೇಡ! ಇದೇ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿ, ಇದೇ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿ! ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನನೊಲಿಸುವಪರಿ!

೮ ಕೆಡೆ ನಡೆಯದೆ, ಕೆಡೆ ನುಡಿಯದೆ, ಅನ್ಯರ ಪ್ರತಿವಾದಿಸದಿದ್ದರೆ, ಏನ ಮಾಡನಯ್ಯ ಲಿಂಗವು? ಏನ ಕೊಡನಯ್ಯ ಲಿಂಗವು?

೯ ನುಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಡೆಯ ಕಂಡರೆ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವನೊಳಗಿಪ್ಪ ನೋಡಯ್ಯಾ!

೧೦ ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯ ನುಡಿದರೆ ಮೆಚ್ಚುವುದೀಮನವು. ಇದಿರಿಚ್ಛೆಯ ನುಡಿದರೆ ಮೆಚ್ಚದೀಮನವು. ಕೂಡಲ ಸಂಗನ ಶರಣರ ನೆಚ್ಚದ ಮೆಚ್ಚದ ಮನವ ಕಿಚ್ಚಿನೊಳಗಿಕ್ಕು!

೧೧ ಎನ್ನವಗುಣವೆಂಬ ಕಸವ ಕಿತ್ತು ಸಲಹಯ್ಯಾ ಲಿಂಗ ತಂದೇ! ಸುಳಿದೆಗೆದು ಬೆಳೆವೆನು, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ!

೧೨ ಮಡಿಕೆಯ ಮಾಡುವರೆ ಮಣ್ಣೇ ಮೊದಲು; ತೊಡಿಗೆಯ ಮಾಡುವರೆ ಹೊನ್ನೇ ಮೊದಲು. ಶಿವ

ಪಥವನರಿವಡೆ ಗುರುಪಥವೆ ಮೊದಲು. ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವರನರಿವಡೆ ಶರಣರ ಸಂಗವೆ ಮೊದಲು.

೧೩ ಅಂತರಂಗಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರ ಸಂಗ, ಸಿಂಗಿ ಕಾಳ ಕೂಟವಿಷವು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ !

೧೪ ಗಿಳಿಯೋದಿ ಫಲವೇನು ? ಬೆಕ್ಕು ಬಹುದ ಹೇಳಲರಿಯದು; ಜಗವೆಲ್ಲಕಾಂಬ ಕಣ್ಣು ತನ್ನ ಕೊಂಬ ಕೊಯಿಲೆಯ ಕಾಣಲರಿಯದು; ಇದಿರ ಗುಣವ ಬಲ್ಲೆ ವೆಂಬರು ತಮ್ಮ ಗುಣವ ತಾವರಿಯರು.

೧೫ ಹೊಲೆಯ ಹೊಲಬಿಗನಾದರೆ ಅವನ ಹೊರೆ ಯಲಿಪ್ಪುದು ಲೇಸು ಕಂಡಿರಯ್ಯ !

೧೬ ದೂಷಕನೊಬ್ಬ ದೇಶವ ಕೊಟ್ಟಡೆಯೂ ಆಶೆ ಮಾಡಿ ಅವನ ಹೊರೆಯಲ್ಲಿರಬೇಡ !

೧೭ ಹಾವು ತಿಂದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು; ಗರ ಹೊಡೆ ದವರ ನುಡಿಸಬಹುದು; ಸಿರಿಗರ ಹೊಡೆದವರ ನುಡಿ ಸಲುಬಾರದು ! ನೋಡಯ್ಯಾ ಬಡತನವೆಂಬ ಮಂತ್ರ ವಾದಿ ಹೊಗಲು ಒಡನೆ ನುಡಿವರಯ್ಯಾ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ !

೧೮ ಮಾರಿ ಮಸಣಿ ಎಂಬವು ಬೇರಿಲ್ಲ ಕಾಣಿರೋ ! ಮಾರಿ ಎಂಬುದೇನು ? ಕಂಗಳು ತಪ್ಪಿ ನೋಡಿದರೆ

ಮಾರಿ, ನಾಲಗೆ ತಪ್ಪಿ ನುಡಿದರೆ ಮಾರಿ! ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನ ನೆನಹ ಮರೆದರೆ ಮಾರಿ!

೧೯ ಎರೆದರೆ ನೆನೆಯದು, ಮರೆದರೆ ಬಾಡದು, ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ. ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವ! ಜಂಗಮಕ್ಕೆರೆದರೆ ಸ್ಥಾವರ ನೆನೆಯಿತ್ತು.

೨೦ ಕಲ್ಲನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಹಾಲನೆರೆ ಎಂಬರು; ದಿಟದ ನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಕೊಲ್ಲೆಂಬರಯ್ಯ! ಉಂಬ ಜಂಗಮ ಬಂದರೆ ನಡೆಯೆಂಬರು; ಉಣ್ಣದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಬೋನವ ಹಿಡಿವರಯ್ಯಾ!

೨೧ ಎನ್ನಿಂದಲೆ ಆಯಿತ್ತು, ಎನ್ನಿಂದಲೆ ಹೋಯಿತ್ತು-ಎಂಬವನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟ ಹುಡಿಯ ತುಂಬದೆ ಮಾಬನೆ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ!

೨೨ ಉಟ್ಟುತೊಟ್ಟು ಪೂಜ್ಯನಾಗಿ ಬಂದ ಜಂಗಮ ವಿಶೇಷವೆಂದು ಕಂಡು, ಕಂತೆಬೊಂತೆಯ ಜಂಗಮ ಬಂದರೆ ಹೀನವೆಂದು ಕಂಡೆನಾದರೆ ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕ!

೨೩ ನೀನೊಲಿದರೆ ಕೊರಡು ಕೊನರುವುದಯ್ಯಾ! ನೀನೊಲಿದರೆ ಬರಡು ಹಯನಹುದಯ್ಯಾ! ನೀನೊಲಿದರೆ ವಿಷವು ಅಮೃತವಹುದಯ್ಯಾ! ನೀನೊಲಿದರೆ ಸಕಲ ಪಡಿಪದಾರ್ಥ ಇದಿರಲ್ಲಿಪ್ಪುವು ಕೂಡಲಸಂಗಮ ದೇವಾ!

೨೪ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಕೆಟ್ಟರು ಮನವಿಲ್ಲದೆ; ನೀಡಿ ನೀಡಿ ಕೆಟ್ಟರು ನಿಜವಿಲ್ಲದೆ. ಮಾಡುವ ನೀಡುವ ನಿಜಗುಣ ವುಳ್ಳರೆ ಕೂಡಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ !

೨೫ ಒಳಗುಹೊರಗು ಒಂದಾಗದವರಿಗೆ, ಅಳಿಯಾಸೆ ದೋರಿ ಬೀಸಾಡುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

೨೬ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ಮನವನೆಳಸಿದಡೆ ಆಣೆ, ನಿಮ್ಮಾಣೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ. ಪರವಧುವನು ಮಹಾದೇವಿಯೆಂಬೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ !

೨೭ ಎನ್ನವರೊಲಿದು ಹೊನ್ನಶೂಲದಲಿಕ್ಕಿದರೆನ್ನ ಹೊಗಳಿ ಹೊಗಳಿ !

೨೮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ! ನೀನೆನಗೊಳ್ಳಿದನಾದರೆ ನನ್ನ ಹೊಗಳತೆಗಡ್ಡಬಾರಾ !

೨೯ ಎನ್ನ ತಂದೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ! ನಿಮ್ಮ ಶರಣರ ಬಳಿವಿಡಿದರೆ, ಎನ್ನದಂದುಗ ಹಿಂಗುವುದು.

